

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Heteronormativitetens varande eller icke varande

-Om kuratorers förhållningssätt till sexuell läggning i samtal med ungdomar

Socionomprogrammet

C-uppsats, HT 2011

Anna Kronlund

Handledare: Siv-Britt Björktomta

Abstract

Titel Heteronormativitetens varande eller icke varande -Om kuratorers förhållningssätt till sexuell läggning i samtal med ungdomar

Författare Anna Kronlund

Nyckelord Ungdomar, sexuell läggning, heteronormativitet, professionell, norm.

Rapport A 2005:19 som Statens folkhälsoinstitut har gjort visar på att hbt-ungdomar i vissa avseenden mår psykiskt sämre än övriga ungdomar och att det därför rekommenderas att personal som möter dessa ungdomar har rätt bemötande och kunskap om hbt-personers situation. Med anledning av detta har mitt syfte med denna studie varit att undersöka och beskriva hur kuratorer upplever att de förhåller sig till och tänker kring sexuell läggning i sitt arbete med ungdomar. Genom analys av enskilda intervjuer med teorier som social konstruktion, heteronormativitet och assimilering som bakgrund, har jag kommit fram till att kuratorerna i sitt arbete med ungdomar tar avstånd men också återskapar heteronormativiteten i samhället. En heteronormativitet som kuratorerna definierar som det som upprätthåller synen på heterosexualitet som det naturliga och önskvärda och som gör att denna sexuella läggning fortfarande är norm. Med hjälp utav öppna och neutrala frågor i samtalen låter kuratorerna ungdomarna själva definiera sin sexuella läggning som sedan, beroende på vad ungdomen själv vill prata om, kan få ta en stor eller ingen plats alls i samtalet. Kuratorerna vill i sitt arbete ta avstånd från heteronormativiteten men då dessa strukturer av normer är starka blir det ibland svårt att ta detta avstånd. Dels för att kuratorerna vill skydda ungdomarna från oönskade reaktioner och fördomar i samhället men också för att professionella inom socialt arbete på olika plan kan vara en del av heteronormativiteten.

Tack!

Jag vill börja med att rikta ett stort tack till mina informanter, för att ni tog er tid och givmilt delade med er av era erfarenheter och tankar. Jag vill även tacka min handledare för bra och givande kommentarer på mitt material till uppsatsen. Till sist vill jag dessutom passa på att tacka mina nära och kära för all er stöttning och ert tålamod.

Stort tack!

Anna

Göteborg, 24 november 2011

Innehållsförteckning

1	Inledning	6
1.1	Bakgrund.....	6
1.2	Viktiga hbt-årtal	7
1.3	Normer i förändring	8
1.4	Ordförklaringar	8
2	Syfte och frågeställningar	10
2.1	Avgränsningar	10
3	Tidigare forskning.....	11
3.1	Sexuell normalitet	11
3.2	Invisible No More? Including Lesbian, Gay and Bisexual People in Social Work and Social Care	12
3.3	Passionerad politik: om motstånd mot heteronormativ könsmakt.....	13
4	Teoretisk referensram.....	14
4.1	Social konstruktion	14
4.2	Heteronormativitet	15
4.3	Assimilering.....	15
5	Metod	17
5.1	Kvalitativ metod	17
5.2	Individuella intervjuer.....	17
5.3	Hermeneutisk ansats	18
5.4	Intervjuguide	18
5.5	Datainsamling	19
5.6	Urval och tillvägagångssätt.....	20
5.7	Analysförfarande	20
5.8	Validitet.....	21
5.9	Reliabilitet.....	22
5.10	Generalisering	22
5.11	Etiska överväganden	22
5.12	Förförståelse.....	23
6	Resultat och analys	24
6.1	Vanliga anledningar	24
6.2	Heteronormativ eller inte – det är frågan?	24
6.2.1	Vad är du?	25
6.2.2	Motstånd	26
6.2.3	Fallgropar.....	27
6.3	Ett samhälle för alla men på ett visst sätt.....	28
6.3.1	Utforskande.....	30
6.4	Något kroppsligt eller samhälleligt.....	30
6.4.1	Sexualitet på en konstig nivå	32
7	Slutdiskussion	34

7.1	Förslag till vidare forskning.....	35
8	Referenser	37
9	Bilagor	39
9.1	Bilaga 1	39
9.2	Bilaga 2	42

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Normer finns överallt i samhället, normer som säger hur vi bör vara och tänka i olika sammanhang, vad som anses vara normalt och accepterat av majoritetssamhället (Östnäs, 2007). Normer beskrivs av Östnäs (2007) som handlingsregler som styr vårt handlande. Normerna styrs och legitimeras av sociala värden, det som i samhället anses vara rätt och värdefullt (Östnäs, 2007). Vidare menar Östnäs (2007) att avvikelser från normen är förbundet med någon typ av bestraffning eller reaktion från omgivningen. Beroende på var personen befinner sig och i vilket sammanhang kan bestraffningen vara allt i form av exempelvis ett höjt ögonbryn, uteslutning till fängelsestraff (Östnäs, 2007). Att följa normen skulle istället vara önskvärt och uppmuntras (Östnäs, 2007). En handling eller ett beteende är däremot inte alltid ett medvetet val utan något som oftast sker omedvetet. Dock finns det de som tar avstånd från normen och kanske väljer ett alternativt sätt att leva. Sedan finns det de som inte uppfyller de kriterier som finns för att ses som normal och helt enkelt inte ”passar” in i normen.

På uppdrag från regeringen undersökte Statens folkhälsoinstitut (FHI) 2005 hälsan bland homosexuella, bisexuella och transpersoner (hbt-personer) (FHI A 2005:19). Rapporten visade att hbt-personer i större utsträckning hade sämre psykisk hälsa jämfört med övrig befolkning (FHI A 2005:19). Att känna oro eller ångest var särskilt vanligt bland homo- och/eller bisexuella kvinnor i åldersgruppen 16-29 år (FHI A 2005:19). Homo- och/eller bisexuella personer hade i dubbelt så stor utsträckning än övrig befolkning försökt ta sina liv, särskilt vanligt var det bland dem som var mellan 16-29 år (FHI A 2005:19). I FHI R 2006:08, som är en utveckling av FHI A 2005:19, framkommer det bland annat att homo- och/eller bisexuella oftare saknade emotionellt stöd. Kvinnor mellan 16-29 år hade en bristande tillit till andra personer i högre grad än övrig befolkning (FHI R 2006:8).

I uppdraget från regeringen ingick att komma med förslag på åtgärder för att förbättra hälsan hos dessa personer (FHI A 2005:19). Statens folkhälsoinstitut rekommenderade därför regioner och kommuner att bland annat se till att huvudmännen för elevhälsan, ungdomsmottagning och barn- och ungdomspsykiatri ansvarar för att hbt-ungdomar möts av personal som har rätt kunskap (FHI A 2005:19). Vidare framkommer det i rekommendationerna att behov i form av utbildning, kring bemötande fritt från heteronormativa antaganden och föreställningar, bör uppmärksammas för att på så sätt motverka kränkningar (FHI A 2005:19).

RFSL, riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter, gjorde en annan undersökning 2006 där de försökte kartlägga hbt-personers situation i Sveriges kommuner (RFSL, 2006). RFSL:s (2006) undersökning av kommunerna visar att 3 procent av Sveriges kommuner levde upp till undersökningens krav för godkänt arbete för att motverka diskriminering av hbt-personer. Rapporten visar på att Borås var den kommun som gjort mest för att underlätta för hbt-personer i kommunen. Stockholms län var det länet i landet där attityden till homosexuella var mest positiv. Medan Jönköpings län var det länet som var mest negativ till homosexuella (RFSL, 2006). I rapporten undersöks

fem områden, där skola var ett. Rapporten visar exempelvis på hur kommunerna aktivt arbetade för ett inkluderande och accepterande klimat av olika sexuella läggningar och könsuttryck i skolorna (RFSL, 2006). Andra område i rapporten är till exempel om kommunerna satsade på att utbilda sin personal kring hbt-personers situation och allmänhetens inställning till homosexuella, om den var positiv eller negativ (RFSL, 2006).

1.2 Viktiga hbt-årtal

På RFSL:s hemsida på Internet kan besökare ta del av hbt-historia och följa hur samhället har förändrats i relation till homosexualitet, bisexualitet och transpersoner (rfsl.se). Hur bland annat samhällets förändrade syn och förhållningssätt har bidragit till ändrade och nya lagstiftningar (rfsl.se). Som exempel, avkriminaliserades sex mellan personer av samma kön i Sverige 1944 och istället ansågs homo- och bisexualitet vara ett sjukdomstillstånd (rfsl.se). Det har hänt mycket sedan dess och idag är diskriminering i samband med sexuell läggning förbjudet och lagstadgat. Samkönade par kan idag bland annat ingå äktenskap (rfsl.se).

För att få en överblick kommer jag här nedan presentera några av de viktiga årtal och händelser från 1955 till 2009. Innehållet är hämtat från RFSL:s hemsida (2011).

1955 bekräftade Högsta domstolen i Sverige att en kvinna inte är sämre mor för att hon är lesbisk.

1972 blev det möjligt att få en ny juridisk könstillhörighet fastslagen efter prövning för transsexuella och intersexuella i Sverige.

1973 menade Riksdagen att homosexuell samlevnad var en fullt accepterad samlevnadsform ur samhällets synpunkt.

1977 arrangerade RFSL första Frigörelsedagarna bestående av uppträdande, seminarier och demonstrationer.

1978 ändrades ”byxmyndighetsåldern” till samma ålder istället för att det tidigare hade varit olika åldrar beroende på om det var sex mellan olika kön eller samma kön.

1979 togs homosexualitet bort från Socialstyrelsen register över diagnoser i Sverige.

1988 infördes en lag för samkönade sambos.

1995 infördes Partnerskapslagen i Sverige, vilket nästan gav samkönade par samma rättigheter och skyldigheter som par som ingått äktenskap.

1999 blev diskriminering på grund av sexuell läggning förbjudet i arbetslivet och lagstadgat.

2003 blev det möjligt för par som ingått partnerskap att adoptera.

En utvidgad diskrimineringslag trädde i kraft.

2006 infördes att elever ska skyddas från diskriminering på grund av sexuell läggning och kön i förskola, grundskola och gymnasiet.

2009 blev det förbjudet att diskriminera på grund av könsöverskridande identitet eller uttryck.

Socialstyrelsen avskaffade transvestism som sjukdomsbegrepp.

Den könsneutrala äktenskapslagen trädde i kraft vilket gjorde det möjligt för samkönade par att ingå äktenskap.

1.3 Normer i förändring

RFSL:s översikt visar att det skett en stor förändring när det gäller synen på hbt-frågor (rfsl.se). I samhället i stort har normen om heterosexualitet som det normala förändrats under senare år jämfört med då homo- och bisexualitet klassades som en sjukdom. Så sent som på 1990 talet väcktes stora rubriker i media när Eva och Efva ingick registrerat partnerskap liksom Gardell och Levengood. Idag är Stockholms Pridefestival och HBTQ- festivalen i Göteborg stora arrangemang som årligen hålls av och för homosexuella, bisexuella, transpersoner, queer-personer (hbtq-personer) och andra ”gränsöverskridare”. Trots detta visade en artikel i Göteborgs-Posten (Henricson, 2011) så sent som den 19 november i år på att det är en bit kvar till ett helt inkluderande samhälle. Artikeln handlade om hur ett samkönat gift par känt sig kränkta av Kungsbacka kommun då de återupprepade gånger ombetts att fylla i blanketter som dels inte varit könsneutrala och vid ett tillfälle inte varit relevant i och med att paret var gifta. Med bakgrund av detta och rapporterna jag tidigare beskrivit är jag nu intresserad av att veta hur det egentligen ser ut i arbetet med ungdomar. Rapport FHI A 2005:19 visar på att hbt-ungdomar i vissa avseenden mår sämre än övriga ungdomar men har kommunerna tagit RFSL:s och Statens folkhälsoinstituts rekommendationer med åtgärder på allvar? Hur bemöts ungdomar av professionella i fråga om sexuell läggning?

1.4 Ordförklaringar

Här nedan tydliggörs vad jag menar då jag i uppsatsen använder mig av olika begrepp.

Sexualitet- är eller kan vara identitet, handlingar, norm, samlag, könsumgänge, känslor, sociala relationer och begär (Ambjörnsson, 2004, Rosenberg, 2010).

Sexuell läggning - jag använder mig av RFSL:s hemsidas förklaring för sexuell

läggning;

Bisexualitet, heterosexuallitet och homosexualitet är sexuella läggningar. Sexuell läggning beskriver om en person blir förälskad i eller attraherad av tjejer, killar eller både tjejer och killar.

En sexuell läggning består av olika komponenter och kan i en modell förklaras som bestående av begreppen praktik, identitet och preferens. Dessa tre komponenter tillsammans utgör den sexuella läggningen.

Beroende på vad man menar med sexuell läggning eller hur man definierar bi-, hetero- och homosexualitet så får man olika svar... Praktik, identitet eller preferens är inte var och ett för sig den sexuella läggningen. Utifrån detta kan alltså sexuella läggningen se ut på olika sätt för olika personer. Därför är det rimligt att tänka i termer om flera olika bisexualiteter, heterosexualliteter och homosexualiteter. (rfs.se)

Hbt-personer - är en samlingsbeteckning för homosexuella, bisexuella, transpersoner. Under den senaste tiden har det blivit allt vanligare att lägga till ett *q* för queer, så att det blir *hbtq*. I de rapporter, forskningar och annan litteratur jag har tagit del av används hbt, därför har jag valt att använda det i min studie.

2 Syfte och frågeställningar

Syfte är att undersöka och beskriva hur kuratorer upplever att de förhåller sig till och tänker kring sexuell läggning i sitt arbete med ungdomar.

För att uppfylla syftet har jag arbetat med följande frågeställningar:

- På vilket sätt framställs sexuell läggning av kuratorerna och vilken plats tar sexuell läggning i samtalet med ungdomen?
- Hur definierar kuratorerna heteronormativitet?
- Hur ser kuratorerna på sig själva som avståndstagare respektive återskapare av heteronormativitet?

2.1 Avgränsningar

För att smalna av och göra denna studie möjlig för min c-uppsats har jag valt att fokusera på kuratorer. Jag anser dock att min studie även skulle kunna vara intressant inom andra yrkeskategorier. För att smalna av ytterligare har jag valt kuratorer som arbetar med ungdomar. Kuratorer är inte en homogen grupp men för att studien ska vara möjlig inom den tidsgräns jag har kommer jag inte kunna ta hänsyn till aspekter så som kön, etnicitet, klass och sexuell läggning hos kuratorerna.

Mitt syfte är inte att undersök om det finns någon åtskillnad i förhållningssätt och tankesätt då kuratorn arbetar med ungdomar som till exempel har olika etnicitet, klass eller funktionsnedsättningar. Mitt syfte är inte heller att försöka lösa problem eller fatta beslut. Istället är jag intresserad av att ta del utav och beskriva hur några kuratorer som arbetar med ungdomar tänker och förhåller sig till sexuell läggning i samtalet. Jag räknar inte med att kunna komma med en lösning på normativa antaganden. Däremot tror och hoppas jag att min studie kommer att kunna inspirera andra socionomer i sitt arbete och väcka läsarnas intresse och medvetenhet i den aktuella frågan.

3 Tidigare forskning

Mina litteratursökningar resulterade främst i litteratur om ungdomars genusskapande och vuxnas bemötande av unga i förhållande till genus. Jag har hittat en del metodmaterial för gruppverksamheter och lärarhandledningar om normer med fokus på till exempel kön och sexualitet. Jag ansåg dock inte att denna typ av metodologisk litteratur var relevant för min studie då den främst vänder sig till gruppleddare och lärare. Jag har valt att avgränsa mig till litteratur som handlar om professionellas arbete med människor i förhållande till sexualitet, sexuell läggning och normer. Litteratur som handlat om avståndstagande och motstånd mot heteronormativitet anser jag också varit relevant och betydande för min studie.

3.1 Sexuell normalitet

Knutagård universitetslektor i socialt arbete menar, i sitt kapitel ”Sexuell normalitet” i antologin *Normer och normaliteter i socialt arbete* (2007), att sexualitet kan ha stor betydelse i det sociala arbetet. Dels är sexualitet en viktig aspekt i individens strävan efter ett positivt liv. Dels påverkas arbetet och är beroende av socionomens förhållningssätt till och tankar kring sexualitet (Knutagård, 2007). Sexualiteten kan i sin tur förklaras med hjälp utav olika förklaringsmodeller, där den strikt biologiska modellen menar att det finns en normal och naturlig sexualitet och att andra sexualiteter har en patologisk förklaring. Medan den socialkonstruktionistiska modellen istället ser sexualitet som något människor ständigt gör och är beroende av sammanhanget (Knutagård, 2007). Knutagård förklarar att sexualitet samtidigt kan ses som något som är biologiskt, psykologiskt och socialt på en och samma gång. Med utgångspunkt i WHO:s (världshälsoorganisationens) beskrivning av sexualitet menar han att sexualitet kan ses som något som kan vara väldigt omfattande och varierande (Knutagård, 2007).

Författaren exemplifierar hur uppfattningar om vad som är normalt inom sexualitet kan lura och förvilliga socionomer i det sociala arbetet (Knutagård, 2007). Som till exempel när socionomen tar för givet att en ungdom med en könssjukdom har ett aktivt sexliv då den unge i själva verket bara haft sex en gång och då blev smittad (Knutagård, 2007).

Vidare förklarar Knutagård (2007) betydelsen av att den professionella ifrågasätter och tar avstånd från det heteronormativa perspektivet i socialt arbete. Knutagård (2007) menar att den sexuella utvecklingen pågår hela livet. Socialarbetaren eller kuratorn måste i mötet med ungdomar och vuxna låta personen själv få identifiera sin sexualitet och vad som är normalt. Vidare menar Knutagård (2007) att det är viktigt som socionom att utmana sexuell normalitet. Författaren påpekar vikten av ett öppet, nyfiket och ödmjukt förhållningssätt, samtidigt som socionomen möter personen där den själv anser sig vara, i den sexuella utvecklingsprocessen (Knutagård, 2007). Kategoriseringar, fördomar, gränser och maktstrukturer bör enligt Knutagård (2007) ifrågasättas och utmanas av socionomen. Precis som socionomen bör göra med de processer som diskriminerar och förtrycker människor (Knutagård, 2007). Dessa utmaningar och förhållningssätt, när det gäller sexualitet och socialt arbete, visar på en strävan om

att lämna det traditionellt sätt ”normala”, för att istället se mångfald som det ”normala” (Knutagård, 2007).

3.2 Invisible No More? Including Lesbian, Gay and Bisexual People in Social Work and Social Care

Fish (2009) docent i socialt arbete beskriver i sin artikel, i *British Association of Social Work Journal: Practice*, på vilket sätt den professionella ska inkludera homosexuella och bisexuella personer i det sociala arbetet och omsorgen.

Trots att många homosexuella och bisexuella personer i många sammanhang är öppna med sin sexuella läggning i England och Wales är det inte lika självklart att vara öppen med det inför socialarbetare. Personens självförtroende, rädsla för att få en sämre vård, oro för vad informationen skulle ha för betydelse och rädsla för negativ respons är några av de tänkta orsaker till varför inte alla är öppna med sin sexualitet i mötet med socialarbetaren (Fish, 2009). Detta menar Fish (2009) kan visa på tidigare dålig erfarenhet i form av särbehandling, bristande kunskap eller heteronormativa förutfattade meningar.

Det kan ses som förvånansvärt, att homosexuella och bisexuella inte alltid är öppna med sin sexuella läggning i kontakten med socialarbetare, då socialarbetare ska representera social rättvisa, vilket inkluderar sexuell läggning (Fish, 2009). Fish (2009) beskriver hur de allmänna riktlinjerna för socionomen säger att den professionella ska respektera mångfald och se till olika kulturer och värden, vilket även Knutagård (2007) belyser. Kunskapen om och medvetenheten kring frågor som har med homosexuella och bisexuella personer att göra kan i och med detta, anses vara bristande eller saknas hos många socialarbetare (Fish, 2009).

Fish (2009) menar dock att det har skett en förändring de senaste åren. Betydelsen av att homosexuella och bisexuella personer, i exempelvis den sociala omsorgen, blir synliga har ökat, precis som betydelsen av att den homosexuella och bisexuella socialarbetaren ”träder” fram (Fish, 2009). Idag läggs mer vikt vid att det ska finnas ett utbud av service och vård där personen kan känna sig trygg med att personal har kunskap och positiv attityd till sexuell läggning (Fish, 2009). Orsaken till dessa förändringar kan enligt Fish (2009) förklaras med förändrade attityder i samhället överlag och ny lagstiftning. Ändå visar undersökning på brister, då det fortfarande finns ett behov hos unga att prata med professionella om sin sexuella läggning, homofobi, homofobiska trakasserier de bland annat kan utsättas för i skolan och sin rädsla över att berätta om sin sexuella läggning för sina föräldrar (Fish, 2009). Det är också känt att vissa ungdomar, trots detta, möter vuxna, och där ibland socialarbetare, som inte tar dem på allvar (Fish, 2009).

Fish (2009) beskriver att ett bra bemötande kännetecknas av att socionomen använder sig av ett neutralt språk och öppna frågor och inte utgår ifrån att personen är heterosexuell. Det som Knutagård (2007) också är inne på då han tycker det är viktigt att den professionella ifrågasätter och tar avstånd ifrån ett heteronormativt perspektiv. Dessutom menar Fish (2009) att det kan vara av betydelse att den professionella lyssnar in, använder och tar till vara på termer som exempelvis klienten använder sig av i sina beskrivelser av identitet och relationer i samtalet. För att den homosexuella eller bisexuella personen ska känna sig välkommen och trygg är det enligt Fish (2009) viktigt att personal tänker på vad det är för miljö personen möts av. Fish (2009) beskriver hur de anställda på ett enkelt sätt kan skapa en mer öppen

miljö genom att sätta upp planscher och information som vänder sig till hbt-personer och visar på en hbt-medvetenhet.

3.3 Passionerad politik: om motstånd mot heteronormativ könsmynd

I sin avhandling *Passionerad politik* analyserar Wasshede (2010) motståndsstrategier, inbegripande sexuella och kroppsliga aspekter, mot heteronormativ könsmynd och erfarenheter av dessa hos unga politiska aktivister i Göteborg. Wasshede (2010) visar på motståndets begränsningar och möjligheter. Dessutom beskriver hon de nya normer som uppstår genom motståndet (Wasshede, 2010). Wasshede (2010) menar att motståndet aktivisterna i studien gör mot heteronormativ könsmynd präglas av passion, passion i form av politisk drivkraft, disciplin och insatser. Den heteronormativa könsmyndordningen visar sig vara både föränderlig och stabil (Wasshede, 2010). Genom studien kommer Wasshede (2010) fram till att det finns ambivalens, motståndet innebär inte endast möjligheter. Exempel på det är att informanterna förmedlar att de genom motstånd kan förändra strukturerna och gränserna samtidigt som de menar att heteronormativ könsmynd återskapas tack vare de starka strukturerna (Wasshede, 2010). En annan aspekt och exempel på ambivalens med studien som Wasshede (2010) tar upp är att samtidigt som aktivisterna anser sig vara emot normativitet, då det exkluderar, skapar de genom motståndet egna normer, motståndsnormer, vilka i sin tur också exkluderar. Däremot visar dessa nya normer på att människor kan tänka och handla på andra sätt (Wasshede, 2010). Vidare belyses ambivalensen mellan konstruktivism och essentialism, aktivisterna framställer kroppen som både föränderlig och stabil medan känslor anses vara väldigt svåra att förändra och gör att motståndet inte alltid lyckas (Wasshede, 2010).

4 Teoretisk referensram

Jag inleder denna del med att presentera en teori och avslutar den med två teoretiska begrepp, jag anser att de alla är av betydelse för min empiri. *Social konstruktion* som teori kan förklara mycket i ett samhälle som konstruerat. Det är i mötet mellan människor som en gemensam uppfattning av verkligheten konstrueras då de delar med sig av sina kunskaper. Denna uppfattning ses så småningom som objektiv och sann. Begreppet *heteronormativitet* kan ses som ett resultat av en socialt konstruerad verklighet. Heteronormativitet har sitt ursprung i queerteorin och kan kort beskrivas med att samhället utgår ifrån heterosexualitet och att det som ses norm. *Assimilering* är det andra begreppet och presenteras med den betydelse då människor får anpassa sig efter de dominerande gruppernas normer, så som heteronormen. I en samhällspolitik kan assimilering fungera som normerande eller tvingande.

4.1 Social konstruktion

Med ett socialkonstruktionistiskt synsätt formas människors sociala verklighet av idéer, som i sin tur uppstått genom människors diskussioner och handlingar (Payne, 2008). Payne (2008) förklarar att människor har olika uppfattningar om denna verklighet som består av "social kunskap" och styr våra handlingar. I mötet då människor delar med sig av sina kunskaper konstrueras gemensamma uppfattningar om verkligheten som i sin tur blir objektiv, betydelsefull och så småningom legitimeras (Payne, 2008). Människor kan dela med sig av sina uppfattningar om verkligheten eftersom det finns olika sociala handlingsmönster som gör att människor handlar på rutin eller av vana (Payne, 2008). Payne (2008) menar att människor ser sin förståelse av verkligheten som objektiv då det är så många andra som växer upp med och delar samma förståelse och uppfattningar, vilket resulterar i en social förståelse. Denna förståelse ska dock inte ses som stabil utan föränderlig och beroende av sin sociala och historiska kontext, då människor är aktiva och hela tiden påverkar olika strukturer i samhället (Payne, 2008).

I relation till andra människor och beroende av social, kulturell och historisk kontext menar Knutagård (2007) att sexualitet är något som människor ständigt "gör". Han menar att sexualitet kan ses som en social konstruktion och ger exempel på hur synen på onani har förändrats från att ha varit något perverst och sjukligt till något accepterat och normalt (Knutagård, 2007). Detsamma menar Knutagård (2007) gäller den förändrade synen på sexuella aktiviteter där personerna inte har som syfte att skaffa barn utan endast gör det för nöjes och njutningens skull. Det har heller inte alltid i vårt samhälle setts som självklart utan varit tabubelagt (2007).

I likhet med Knutagård (2007) anser jag sexualitet är en social konstruktion och något som ses som normalt och accepterat för att människor gemensamt kommit fram till att det ska vara det. Många kan tycka att det är mysigt att se förälskade par stå och kramas och kyssas i en busskur. Om paret däremot hade haft sex där hade reaktionerna från de andra runtomkring varit annorlunda. Dessa olika reaktioner anser jag vara ett resultat av en samhällsnorm som säger att sex är härligt och bra men ska ske bakom

stängda dörrar i det privata. Dock ser jag normen som en social konstruktion och förändringsbar. Jag tror kanske att det kan dröja några år tills det ses som helt naturligt att ha sex i en busskur men däremot kanske det inte var så länge sen som människor tyckte det var opassande att kyssas offentligt.

Vidare tror jag inte bara att det är sexualitet som är en social konstruktion, utan utgår ifrån att det mesta i samhället och livet kan vara konstruerat så som genus och sexuell läggning.

4.2 Heteronormativitet

Att normer i samhället existerar och fortsätter att existera beror på normativitet som kan förklaras och ses som ett maktsystem (Rosenberg, 2002). Normativiteten eller detta maktsystem kan av vissa människor upplevas som påtvingat och förtryckande då det hindrar och begränsar många människor (Rosenberg, 2002). Ett exempel på en sådan normativitet är heteronormativiteten i samhället. Heteronormativitet innebär antaganden och ett sätt att se på heterosexualitet som det normala och självklara, det som är normen (Butler, 2005; Rosenberg, 2002). Människor förväntas vara heterosexuella och leva heterosexuellt, den biologiska kvinnan förväntas bli attraherad av den biologiska mannen och tvärtom (Butler, 2005; Rosenberg, 2002). Denna syn på heterosexualitet som det självklara och naturliga upprätthålls i sin tur av olika strukturer, handlingar, relationer och institutioner som är heteronormativa (Butler, 2005; Rosenberg, 2002). Exempel på sådan heteronormativitet kan vara när kommunens blankett förutsätter att barnet har en pappa och inte två mammor eller då eleverna endast kan läsa om vaginalt samlag i biologiböckerna i skolan.

Enligt Rosenberg (2002) kan heteronormativiteten ses ha två bärande principer. Den första principen innebär att då heteronormativitet sätter normer för vad som är normalt och accepterat blir den som inte passar in inom heteronormen avvikande (Rosenberg, 2002). Den som hamnar utanför heteronormativiteten blir stämplad som avvikare, problematiseras och ifrågasätts (Rosenberg, 2002). Detta skapar i sin tur en klyfta mellan ”vi” och ”de”. Då heteronormativiteten upprätthålls och består vidmakthålls denna klyfta, vilket bidrar till avvikelser i normen som i sin tur osynliggörs och neutraliseras (Rosenberg, 2002).

Heteronormativitetens andra bärande princip presenteras här under i nästa del och innefattar assimilering (Rosenberg, 2002). Att som avvikare försöka förändra sig och passa in i normerna kan ses som lönlöst då avvikaren kommer att fortsätta att ses som annorlunda då de dominerande gruppernas normer består (Rosenberg, 2002).

4.3 Assimilering

Som jag här ovan beskrev har heteronormativiteten två bärande principer. Den första principen innebär att heteronormativitet skiljer ut och exkluderar människor detta bidrar till att ett ”vi” och ”de” skapas, som i sin tur osynliggör och neutraliserar avvikelser i normen (Rosenberg, 2002).

Assimilering innebär att minoriteten till exempel ger upp eller tvingas ge upp sina egna värden, normer och föreställningar för att passa in i ett visst sammanhang eller samhälle där likhet anses vara önskvärt eller nödvändigt

(Young, 2000). Heteronormativitetens andra bärande princip handlar då om att avvikarna ska anpassa sig och rätta sig efter den dominerande gruppens kultur, de ska assimileras (Rosenberg, 2002). Young menar (2000) att de förtryckta, de som utsätts för orättvisor, kommer ses som annorlunda och speciella då normen för hur människor ska bete sig och vara, fastställs av de dominerande grupperna, de som är "normala". Detta innebär enligt Young (2000:103) "...att de uteslutna ska in i matchen när reglerna redan är uppgjorda och spelet sedan länge pågår.". Det kan däremot vara väldigt svårt för de avvikande att leva upp till de dominerande gruppernas krav, förväntningar och normer i och med de olikheter som faktiskt existerar mellan dem (Young, 2000). Då vissa människor, strukturer, lagar och ordningar inte ser, tar hänsyn till eller erkänner dessa olikheter upprätthålls heteronormativiteten och vissa grupper dominans (Young, 2000).

När en människa eller en grupp ska försöka passa in och assimileras till det som anses vara det dominerande, exempelvis heteronormativa normer, kan känslor så som hat och skam skapas (Young, 2000). Dessa känslor kan dyka upp i förhållande till sig själv eller gruppen man egentligen definierar sig med då personen tydligt kan känna att den inte tillhör det normativa (Young, 2000). Då avvikare i sin tur försöker att passa in i den dominerande norm blir de, tack vare den olikhet som finns mellan grupperna, återigen stämplade som just avvikande och annorlunda (Young, 2000). För att passa in tvingas avvikaren vara någon den inte är men blir ändå hela tiden påmind, av sig själv och andra, om vem personen verkligen är (Young, 2000). Denna strävan efter likhet men ändå ständiga påminnelse om avvikelse kommer innebära att förtryckta grupper aldrig kommer kunna bli helt delaktiga i ett samhälle (Young, 2000). Enligt Young (2000) kommer det alltid finnas människor eller grupper som aldrig kommer bli eller erkännas av andra som likadana som de dominerande och normen.

Därmed menar Young (2000) att en politik för olikhet är önskvärd och bra. Social rättvisa behöver inte kräva att olikheter utplånas, istället behövs erkännande och respekt av de skillnaderna som finns mellan de olika sociala grupperna (Young, 2000.). Enligt Young (2000) är gruppindelningar i sig inte förtryckande men grupper kan däremot ha uppstått ur förtryck. Vidare menar Young (2000) att grupper inte varar för evigt, utan är föränderliga och tillfälliga. Exempelvis har kvinnor haft sex med kvinnor och män med män i alla tider, inte förrän under 1900-talet identifierades lesbiska och bögar av andra och av sig själva som särskilda sociala grupper (Young, 2000.).

Även fast assimilation kan anses och uppfattas som förtryckande menar Rosenberg (2002) att assimilationistiska strategier i Sverige har inneburit att homosexuella har uppmärksamats av staten. På så sätt har organisationer så som RFSL enligt Rosenberg (2002) kunnat trycka och visa på att det saknas och behövs lagstiftning, vilket har bidragit till en annan medborgerlig status och skydd.

5 Metod

5.1 Kvalitativ metod

Jag ansåg att kvalitativ metodologi var aktuell för min studie då syftet med den har varit att ta del utav människors upplevelser, beskriva och exemplifiera utifrån mitt valda ämne. Eftersom önskan var att få en så djup inblick som möjligt av kuratorernas tankar och upplevelser valde jag att ha individuella intervjuer (Larsson, 2005). Om mitt syfte med studien istället skulle ha varit att mäta, kvantifiera och generalisera hade jag valt kvantitativ metodologi och kanske gjort en enkätundersökning (Elofsson, 2005). En kvantitativ metod som enkät skulle innebära korta svar och inte ge utrymme för reflekterande svar och beskrivningar, vilket skulle kunna göra att svaren blev svårare att förstå eller tolka.

Precis som Kvale och Brinkmann beskriver i boken *Den kvalitativa forskningsintervjun* (2009) ville jag som forskare med hjälp utav intervju försöka förstå fenomen genom informantens synvinkel. Även fast jag med kvalitativ metod valde ut olika teman eller fenomen att studera för att förstå, försökte jag ändå analysera de i ett helhetsperspektiv, se hur de hängde samman (Larsson, 2005). Enligt Larsson (2005) blir kontexten eller sammanhanget därför av betydelse i kvalitativa undersökningar. Forskaren bör försöka tolka handlingar, värderingar och uttalanden utifrån den kontext informanten befinner sig i (Bryman, 2011).

Precis som Kvale och Brinkmann (2009) menar, konstruerade jag som intervjuare och informanten i interaktionen kunskap. Jag är medveten om att jag och informanten inte var likställda parter (Kvale & Brinkmann, 2009). Det var jag som forskare som introducerade ämnet, ställde följdfrågor på informantens svar och kontrollerade situationen (Kvale & Brinkmann, 2009). Detta var jag medveten om vid intervjutillfällena. Min medvetenhet om detta ser jag som positivt samtidigt som jag anser att det är en viktig aspekt som jag senare kommer diskutera i uppsatsens diskussionsdel. Det är enligt Kvale och Brinkmann (2009) slutprodukten, den kunskap som har producerats, som avgör kvaliteten på intervjuerna.

5.2 Individuella intervjuer

Det finns många olika intervjuformer så som fokusgruppintervjuer, narrativa intervjuer och datorstödda intervjuer (Kvale & Brinkmann, 2009). Jag valde att använda mig av individuella intervjuer för att jag ansåg att jag genom en sådan intervjuform skulle kunna besvara mina frågeställningar. Med individuella intervjuer hoppades jag att kuratorerna skulle kunna känna sig bekväma med att öppna upp och berätta om sina arbeten och erfarenheter. Dessutom kunde kuratorerna själva komma med förslag med tid för intervjutillfälle, vilket jag tyckte kändes bra. Informanterna behövde inte ta sig någonstans utan jag erbjöd mig att komma till deras olika arbetsplatser och det tror jag underlättade för dem. Samtidigt kan jag se att en fokusgruppintervju hade kunnat vara intressant att göra för att se om kuratorerna skulle kunna enas och komma fram till definitioner för

olika begrepp och vad som är de bästa tillvägagångssätten i olika situationer. En fokusgruppintervju skulle inte heller vara lika tidskrävande i och med att det inte skulle bli lika många intervjutillfällen som med individuella intervjuer. Däremot anser jag att jag med en sådan intervjuform inte skulle kunna besvara mina frågeställningar lika tillfredsställande.

5.3 Hermeneutisk ansats

För min analys av materialet valde jag att använda mig av hermeneutik som utgångspunkt. Från att det har varit en disciplin som utformats för förståelse och tolkning av religiösa och juridiska texter inbegriper hermeneutik idag även förståelse och tolkning av sociala handlingar med fokus på mening (Kvale & Brinkmann, 2009).

Jag såg den hermeneutiska cirkeln som användbar i mitt analysarbete då den tydligt kunde förklara förståelseprocessen vid tolkningen av mitt material (Thomassen, 2007). Samtidigt som jag inte kunde tolka delar av materialet utan att se dem i dess helhet kunde jag inte få en ny förståelse av helheten om jag inte förstod delarna (Thomassen, 2007). Inom hermeneutiken har fördomar och förförståelse stor betydelse då dessa ses som nödvändiga för att jag som forskare överhuvudtaget ska kunna tolka och förstå. Därför har jag i ett avskilt avsnitt här i metod-delen redovisat den förförståelse som jag hade i början av min uppsats.

När jag har försökt förstå och tolka min empiri har jag hela tiden försökt sätta in förståelsen i den kontext eller sammanhang som kuratorerna befann sig i under intervjuerna (Bryman, 2011). Dels hur samhället vi lever i såg ut men också vad det var för typ av arbetsplats, hur kuratorn upplevde själva intervjusituationen och hur det kan ha påverkat svaren. Jag har försökt att se empirins mening utifrån informantens perspektiv. Precis som Kvale och Brinkmann (2009) beskriver, kunde jag beroende på vilken fråga jag hade då jag analyserade min empiri få olika innebörder. Därför var det viktigt att vara reflekterande kring tolkningsprocess och analyserande av olika möjligheter för förståelse (Thomassen, 2007).

5.4 Intervjuguide

Jag valde att använda mig av en halvstrukturerad intervjuform, vilket innebar att jag som forskare då jag ställde frågor utgick ifrån en intervjuguide (bilaga 1) med i förväg bestämda teman (Kvale och Brinkmann, 2009). Varje tema hade särskilda intervjufrågor som jag ville ha svar på. Informanterna tolkade däremot vissa frågor på olika sätt eller hade olika utgångspunkter för sina svar. De olika intervjuernas delar skiljde sig därför ibland åt beroende på vilka ämnen kuratorerna valde att ta upp och vilka följdfrågor jag ställde.

Förutom de fyra olika teman med tillhörande frågor hade jag även tre fiktiva fallbeskrivningar med tillhörande frågor. Jag skrev fallen själv utifrån tre olika teman som jag tyckte kunde vara intressant att ställa frågor kring. Jag försökte göra fallen verklighetstroga men spetsade till dem en aning för att kuratorerna skulle ha något att säga om dem. Med hjälp utav dessa fall tänkte jag att det skulle bli enklare för kuratorerna att beskriva hur de själva faktiskt arbetar. Jag läste upp fallen och de kunde själva följa med i texten då de hade fallbeskrivningarna på

papper framför sig. Genom fallbeskrivningarna fick de bland annat ta del av hur andra kuratorer arbetar och förhåller sig i olika situationer. På så sätt kunde de exempelvis ta ställning till om de skulle ha gjort likadant eller inte. Trygged (2005) beskriver att det med fall kan bli lättare att få en överblick, vilket jag tyckte då jag genom detta sätt fick en känsla av hur de jobbar. Jag upplevde att kuratorerna också var positiva och tyckte det var ett bra sätt.

Jag ställde frågorna till de olika temana och fallen som i den ursprungliga ordningen i intervjuguiden men enligt Bryman (2011) ska ordningen på frågorna inte spela någon större roll i en halvstrukturerad intervju. Med anknytning till informanternas svar på frågorna ställde jag som sagt följdfrågor och bad dem utveckla svaren (Bryman, 2011).

Det kan tyckas att då jag i förväg utformade en intervjuguide och valde ut olika tema för intervjuerna, visade på att ha en föreställd bild av den verklighet jag hade i avseende att undersöka (Bryman, 2011). En annan kritik för en sådan intervjuform kan vara att jag som forskare kanske inte var helt mottaglig för informanternas syn på verkligheten (Bryman, 2011). Detta var jag medveten om och hade i åtanke då jag ställde följdfrågor och bad dem utveckla sina svar. Jag försökte därför att vara så neutral som möjligt under intervjuerna med mina kommentarer och ansiktsuttryck. Dessutom strävade jag efter att ställa neutrala och öppna följdfrågor.

Jag hoppades på att kunna använda materialet från den första intervjun jag hade men såg den också som en möjlighet till att hitta bitar eller frågor i intervjuguiden som inte skulle fungera. Efter intervjun frågade jag kuratorn om det var några frågor som upplevdes som konstiga eller svåra att förstå, vilket kuratorn inte tyckte. Jag tyckte själv att intervjuguiden kändes bra så jag valde att använda samma intervjuguide till de andra intervjuerna också.

I intervjuerna ställde jag inga frågor om kuratorernas privatliv eftersom det inte var mitt syfte med studien. Trots det valde merparten av kuratorerna att nämna något som avslöjade något om deras privatliv.

5.5 Datainsamling

Jag har använt mig av Göteborgs universitetsbiblioteks databaser då jag har sökt litteratur och forskning för min studie. Jag har använt mig av: GUNDA, LIBRIS, GUPEA, Social Services Abstracts, Social Sciences Citation Index och ProQuest Social Sciences.

Jag upplevde det ganska svårt att hitta data med en liknande utgångspunkt som jag valt för min uppsats. Vid ett tillfälle hjälpte en av bibliotekens bibliotekarie mig. Några av de svenska ord om jag använde mig av i min sökning var: *ungdomar, unga, tonåringar, bemötande, socialt arbete, kurator, attityd, heteronormativitet, sexuell läggning och sexualitet*. När jag sökt i internationella databaser använde jag sökord som: *youth, teenagers, adolescence, social worker, attitude, heteronormativity* och *sexuality*. Jag har dels använt begreppen enskilt men också kombinerat de olika sökorden med varandra på olika sätt.

5.6 Urval och tillvägagångssätt

Bryman (2011) beskriver att det kan vara en fördel att utföra sin undersökning i mer än en miljö för att på så sätt ta reda på hur mycket kontexten spelar in och påverkar informanternas uttalanden och handlingar. Jag kände inte till populationen av socionomer som arbetar som kurator med ungdomar och därför kan mina informanter inte ses som representativa för populationen. Jag hade däremot inte som avsikt att generalisera resultatet från undersökningen till populationen utan till teori (Bryman, 2011).

Jag har gjort ett strategiskt urval. Mitt syfte var att ha en spridning på arbetsplatser eftersom det kunde vara av betydelse att undersöka om det skiljde sig något mellan kuratorerna på olika typer av arbetsplatser. Tillslut valde jag att kontakta kuratorer på ungdomsmottagningar, skolor och inom Barn- och ungdomspsykiatri.

För att ta kontakt med kuratorerna valde jag att ringa upp dem personligen för att presentera mig och uppsatsens syfte, för att sedan fråga om de ville delta i min undersökning. Jag tänkte att ett telefonsamtal kunde bli personligt och ge den uppringde möjlighet att ställa frågor och få svar direkt. Jag hoppades dessutom på att jag genom att ringa kuratorerna skulle få ett snabbare svar jämfört med om jag skulle skicka ut ett mail eller brev. Jag tänkte även att det finns en risk att ett mail eller ett brev glöms eller kommer bort. För att få tag på telefonnummer till kuratorer gick jag in på ungdomsmottagningars, skolors och barn- och ungdomspsykiatriens hemsidor. På vissa hemsidor var det enklare att hitta telefonnumret till kuratorn eller kuratorerna än andra. Jag kontaktade totalt sex kuratorer och fem av dem var positiva till att vara med i min studie.

Totalt har jag haft fem kvalitativa intervjuer, fyra individuella och en med två kuratorer samtidigt. Totalt har jag intervjuat sex kuratorer som arbetar med ungdomar, tre kuratorer från ungdomsmottagningar, två skolkuratorer och en kurator från BUP. Tanken var från början att jag skulle genomföra fem individuella intervjuer. En av informanterna önskade dock att bli intervjuad tillsammans med sin kollega, vilket jag tyckte kunde vara spännande och godkände. Sex informanter kan kanske uppfattas som lite men jag ansåg att det var ett rimligt antal för den tidsram jag haft. Jag ansåg även att ett sådant antal skulle räcka för att besvara mina frågeställningar.

Åldern på informanterna var från 33 år till 42 år. Två av kuratorerna var män och fyra var kvinnor. Antalet år de varit socionomer varierar från sex till arton år. Mitt syfte var inte att ta hänsyn till aspekter så som ålder och kön för mitt urval. Sådana aspekter har jag inte heller reflekterat över i analysen i fråga om det kan ha spelat roll för resultatet.

5.7 Analysförfarande

Alla intervjuer spelades in och jag skrev ut samtliga fem intervjuer ord för ord, vilket kallas för transkribering (Bryman, 2011). Jag märkte, som Bryman (2011) beskriver, att detta var en tidskrävande process. I genomsnitt var varje intervju en timme lång, någon var något kortare och någon något längre. Varje intervju tog mig cirka fem till sex timmar att skriva ut. Det blev väldigt mycket text och många sidor.

När alla intervjuer var färdiga var det tid för analysarbetet och jag anser att jag

använde mig av en tematisk analys (Bryman, 2011). Jag började med att läsa igenom all empiri uppifrån och ner utan att skriva några kommentarer för att få en helhetskänsla. Sedan började arbetet med att läsa igenom materialet om och om igen för att jag skulle kunna koda, ta ut olika nyckelord som kuratorerna använt sig av och försöka se teman som var framträdande (Bryman, 2011). Jag märkte att många svar gick in i varandra vilket jag tycker visar på att mitt valda ämne är komplext. Jag lade märke till och tittade efter upprepningar, motsägelser, olikheter, samband och mönster i mitt material. Till slut valde jag ut tre olika teman; *då kuratorerna tar avstånd från heteronormativitet och när det inte gör det, när de pratar i termer som något biologiskt eller socialt konstruerat och hur de förhåller sig till normer*. Utifrån de olika temana jämförde jag citat från intervjuerna, analyserade och tolkade utifrån teori och data.

5.8 Validitet

Validitet syftar till om jag som forskare undersökt det jag haft som avsikt att undersöka (Larsson, 2005). Med en hermeneutisk ansats har jag som forskare inte sökt efter någon absolut sanning eller objektivitet (Larsson, 2005). Istället har jag genom mina intervjuer strävat efter hög kvalitet och att få så beskrivande och detaljerade svar av informanterna som möjligt (Larsson, 2005). Jag har försökt utforma öppna intervjufrågor som fångar in det som jag har haft i avsikt att fånga in genom frågorna (Larsson, 2005). Dessutom har jag ställt följdfrågor, bitt informanterna utveckla sina svar och då jag varit osäker på om jag har förstått, bitt kuratorerna exemplifiera eller förklara vad de menat. På så sätt har jag tagit del utav informanternas upplevelser och uppfattningar i forskningsämnet. Dessutom har jag hela tiden försökt att ifrågasätta mina tolkningar av empirin och tittat på andra alternativ att se på det. På så sätt anser jag att jag har kunnat göra trovärdiga och rättvisa tolkningar av materialet och besvarat mina frågeställningar (Larsson, 2005).

Kvale och Brinkmann (2009) beskriver valideringen som pågående under hela forskningsprocessen och som beroende av forskarens hantverksskicklighet. Det är min förmåga, att ifrågasätta, kontrollera och tillämpa och tolka materialet med hjälp utav teori och tidigare forskning som har varit avgörande för undersökningens validitet (Kvale & Brinkmann, 2009). För att öka validiteten, så att läsarna ska kunna få en tydlig bild av det studerade ämnet, har jag tydligt beskrivit mina tillvägagångssätt för exempelvis urvalet, materialinsamlingen och analysförfarandet (Larsson, 2005). Vidare menar Larsson (2005) att validiteten dessutom ökar då jag använt mig utav triangulering och i mitt fall teoritriangulering. Genom att ha beskrivit och analyserat materialet utifrån olika teoretiska begrepp har jag med ett perspektiv förklarat något i ett fenomen som ett annat perspektiv inte kunde göra. På så sätt kunde de olika teoretiska begreppen komplettera varandra (Larsson, 2005).

Med den tidsram jag har haft och de begränsningar det har inneburit, anser jag att mitt val av metod, teoretisk referensram och tillvägagångssätt, har varit det bästa för att hålla en hög validitet och för att jag på ett tillfredsställande sätt skulle kunna besvara mina frågeställningar.

5.9 Reliabilitet

Reliabilitet syftar till resultatets tillförlitlighet, om resultatet skulle bli det samma vid en annan tidpunkt och plats och av en annan intervjuare (Larsson, 2005). Resultatet i min uppsats bygger på mina tolkningar, det är därför inte säkert att en annan kvalitativ forskare hade gjort samma tolkningar och fått samma resultat som jag. Däremot menar Larsson (2005) att jag som forskaren kan öka studiens reliabilitet genom att ställa flera liknande frågor inom samma tema. Jag har därför försökt att kontrollera kuratorernas svar genom att ställa några liknande frågor som fokuserar på samma tema för att på så sätt se om svaren blev desamma. Enligt Larsson (2005) kan exempelvis teoritriangulering öka undersökningens reliabilitet. Då jag tillämpat olika teorier på mitt material anser jag att jag ökat trovärdigheten i min tolkning eller analys.

5.10 Generalisering

Kvale och Brinkmann (2009) beskriver hur generalisering, som framförallt är aktuellt inom kvantitativ forskning, innebära att resultatet från studien går att föra över till andra situationer och undersökningspersoner. Inom kvalitativ forskning kan det däremot vara intressant att kunna överföra kunskap från en viss intervju till andra relevanta situationer (Kvale & Brinkmann, 2009). Mitt syfte med studien har däremot inte varit att generalisera utan istället mer ingående exemplifiera och beskriva några personers upplevelser, deras förhållningssätt och tankar i sitt arbete utifrån mina frågeställningar. Andra personer kan säkert känna igen sig i några av de beskrivningar jag presenterat. Jag tror dessutom att vissa delar av resultatet skulle kunna överföras till andra personer eller situationer.

5.11 Etiska överväganden

Jag har tagit del utav de forskningsetiska principerna för humanistisk- och samhällsvetenskaplig forskning som Vetenskapsrådet presenterar på sin hemsida (2011). Dessa principer; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet, har funnits med under alla stadier av intervjuundersökningen (Kvale & Brinkmann, 2009).

Innan intervjuerna skickade jag ut ett informationsbrev (bilaga 2) till mina informanter. På så sätt kunde de i lugn och ro läsa om bland annat undersökningens syfte, hur undersökningen skulle gå till, att deltagandet var frivilligt och om mina kontaktuppgifter.

I början på varje intervju upprepade och förtydligade jag det som stått i informationsbrevet muntligt. Jag försäkrade informanterna om deras rätt till anonymitet. Jag informerade informanterna om att det bara var jag som skulle ha tillgång till deras personuppgifter. Jag försäkrade dem också om att personuppgifter och intervjumaterialet endast skulle användas i forskningssyfte och förvaras på ett säkert ställe. Dessutom garanterade jag att inte ta med data som identifierare informatörerna i undersökningen. Jag påminde dem om att de när som helst kunde avbryta sin medverkan och att de dessutom kunde välja att inte svara på alla frågor genom att passa.

Jag frågade varje informant om det kändes okej att jag spelade in intervjun och förklarade varför jag gjorde det. Innan

intervjuerna startade fick informanten ge sitt samtycke till medverkan i undersökningen. Det fanns också möjlighet för informanterna att ställa eventuella frågor kring uppsatsen och undersökningen. Jag har varit tydlig med att förmedla till informanterna att de kan kontakta mig via telefon eller mail om de har haft några frågor eller funderingar.

Jag förväntade mig positiva konsekvenser av undersökningen i form av en ökad medvetenhet och intresse i mitt valda ämne hos informanterna men också hos andra socionomer. Som Kvale och Brinkmann (2009) skriver måste jag som forskare även fundera på de negativa konsekvenser min undersökning kan ge. En möjlig konsekvens skulle kunna vara att informanterna men också andra socionomer inser att de har bristande kunskap inom exempelvis hbt-frågor. En sådan ny insikt anser jag dock ska ses som positiv eftersom det går att öka denna kunskap.

5.12 Förförståelse

Som jag tidigare nämnt är förförståelse av stor betydelse inom hermeneutik som jag valt som utgångspunkt i min undersökning (Thomassen, 2007). Enligt Thomassen (2007) är det min förförståelse som ligger till grund för mina tolkningar av materialet. Förförståelse är helt enkelt nödvändig för att jag ska kunna tolka och förstå (Thomassen, 2007).

Min förförståelse inom mitt valda ämne var att även fast socionomen vill människor gott så trodde jag att heteronormativitet genomsyrar mångas arbete vare sig socionomen tänker på det eller inte. Heteronormativitet var för mig något som präglar vårt samhälle, som förtrycker och ligger till grund för många människors ohälsa. Jag jobbar med ungdomar och är dessutom själv ung och har många gånger varit med om att vuxna människor gör heteronormativa antaganden i sitt arbete. Jag får dessutom erkänna att jag själv ibland har fått tänka efter då jag formulerat mig för att jag inte ska ha gjort några antaganden som kan såra någon.

6 Resultat och analys

I denna del kommer jag att presentera det resultatet och de analyser jag kommit fram till och gjort utifrån min empiri från de fem intervjuer jag genomfört. Jag väver in resultatet och analysen i en och samma del för att göra det tydligare för dig som läsare. Jag tar med citat från intervjumaterialet som jag tycker är talande och för att tydliggöra det jag vill visa på och kommit fram till.

När jag anser att det kan vara av betydelse att kunna se eventuella skillnader och likheter i hur kuratorerna resonerar får du som läsare veta om det är en kurator på någon av ungdomsmottagningarna, skolorna eller inom BUP, som svarat så.

Under intervjuerna upptäckte jag komplexiteten i mitt valda ämne då svaren gick in i varandra, kuratorn kunde svara på frågor som jag inte hade hunnit ställa. För att det ska vara lätt för dig som läsare har jag delat upp empirin i olika delar, utifrån olika frågor jag ställt men också teman jag sett och tagit ut.

6.1 Vanliga anledningar

Eftersom jag valt att intervjua kuratorer från tre helt skilda verksamhetsområden visar det sig att det skiljer sig en aning mellan de olika kuratorerna, varför ungdomarna kommer till dem. Vanliga anledningar till inledande av samtal kan bland annat vara en svår hemsituation, att ungdomen inte mår bra, känner sig nedstämd och stressad, självska debeteende, utanförskap, brist på motivation eller ansvarstagande av sin sexualitet. Kuratorn på Bup menar att självmordstankar eller frågor kring om ungdomen har någon neuropsykiatrisk problematik kan vara några av de vanliga anledningarna till varför hon kommer i kontakt med ungdomar. Sådana anledningar kanske visar på att kuratorns uppdrag på BUP ser lite annorlunda ut jämfört med de andra kuratorerna, även fast de allas uppdrag skiljer sig åt.

6.2 Heteronormativ eller inte – det är frågan?

Precis som Wasshede (2010), Knutagård (2007) och Fish (2009), menar kuratorerna i min undersökning att det finns en rådande heteronormativitet i samhället. Heteronormativitet definierar kuratorerna i sin tur med en viss osäkerhet, men menar att det bygger på att heterosexualitet är det som ses som normalt och normen i vårt samhälle. Några beskriver att det innebär att utgå från man och kvinna, att de attraheras av varandra och är ett par. Jag kan se att kuratorernas definitioner av heteronormativitet överensstämmer med Butlers (2005) och Rosenbergs (2002) beskrivningar. Jag anser att kuratorerna inledde intervjuerna med att visa på en medvetenhet och ett intresse kring vilka föreställningar och normer det finns i samhället i och med att de faktiskt kan definiera begreppet, några kuratorer mer detaljerat än de andra. Några av kuratorerna uttrycker sig på ett sätt som går att tolka som ett socialkonstruktivistiskt synsätt av begreppet heteronormativitet (Payne, 2008). Precis som Knutagård (2007) menar, att heterosexualitet inte är det normala och så människan är skapt, utan att det hela handlar om att denna syn på heterosexualitet är socialt konstruerat. En konstruktion som kan förklaras utifrån

olika sociala, kulturella och historiska kontexter men är för det inte oföränderlig (Payne, 2008).

6.2.1 Vad är du?

Då jag i intervjuerna undrade vilka frågor kuratorerna skulle ställa för att ta reda på vad ungdomen har för sexuell läggning beskriver alla informanter, utom kuratorn på BUP, hur de medvetet skulle försöka ställa frågor som är neutrala och öppna. Vilket Fish (2009) och Knutagård (2007) också anser vara viktigt för ett bra bemötande. Med sådana typer av frågor menar kuratorerna att de inte utgår ifrån att ungdomarna är heterosexuella. En av skolkuratorerna säger; ”Jag har ju försökt börja tänka på detta, hur jag ställer frågorna...för att inte utgå ifrån det normativa, eller ja normen.”. Det är flera av informanterna som beskriver hur de använder sig av ordet partner då de frågar om relationer. En av kuratorerna på ungdomsmottagningarna menar att hon kan använda sig av just ordet partner men belyser dock att alla inte tycker att det ordet är politiskt korrekt och ett bra ord att använda. Jag bad henne inte utveckla det men kan se att ordet partner kan uppfattas som heteronormativt, genom att förutse att relationen är mellan två personer istället för mellan flera personer (Wasshede, 2010). Heteronormativiteten förutsätter inte bara heterosexualitet utan heterosexualitet i en viss form (Rosenberg, 2002).

En av skolkuratorerna berättar hur han frågar efter både flickvän och pojkvän oavsett om det är en tjej eller kille som sitter i rummet. Två av kuratorerna från ungdomsmottagningarna beskriver hur de kan fråga ungdomen vad det är personen tror sig vara intresserad av, tjejer, killar eller både och. Däremot problematiserar de båda kring om de verkligen skulle ställa denna fråga om det tidigare i samtalet kommit fram att tjejen till exempel haft en pojkvän och menar att de då kanske förutsätter att personen är heterosexuell.

En av kuratorerna på ungdomsmottagningarna menar att ungdomarna oftast berättar om sina relationer, oavsett vem det är de har varit tillsammans med, då de får en fråga som; ”Hur har det varit med relationer...”. Vidare säger kuratorn: ”Då behöver man inte säga så här; vad är du, liksom.”. Kuratorn menar att om ungdomen tycker att det är viktigt att kuratorn känner till eller kanske inleder en samtalskontakt på grund av sin sexuella läggning, brukar han lita på att ungdomen klargör detta. Kuratorn beskriver att det kan vara bra att försöka vara lite kännande och om kuratorn misstänker att sexualitet är en stor grej utan att ungdomen själv kommer in på det menar kuratorn att han får ta upp det senare i samtalskontakten. Så här exemplifierar och säger kuratorn:

Vi var inne lite på det där med sexualiteten men jag märker att du känner att det där inte var någon stor grej så där men nu när jag har hört din berättelse och jag har skapat mig en bild här, så tänker jag att. --- man ska försöka låta ungdomen själv få bestämma vad som är viktigt just nu. Sen om man börjar jobba tillsammans kan man ju försöka att liksom flagga lite för att det här kanske betyder någonting, vi kanske ska prata om det här. (Kurator, ungdomsmottagning)

Kuratorn på BUP som inte medveten ställer öppna och neutrala frågor beskriver att hon utgår ifrån att ungdomen är heterosexuell om personen inte säger något

annat till henne. Kuratorn klargör att hon inte ställer frågan om sexuell läggning, vilket ingen av mina andra informanter heller beskriver att de skulle göra. Kuratorn på BUP beskriver hur hon kan fråga om personen haft eller är i en relation, men menar att detta inte är "metodiskt" utan hon lika gärna hade kunnat fråga en kille om han har eller har haft en flickvän. Vidare beskriver hon att sexuell läggning är något de kan prata om om ungdomen känner förtroende för henne och själv tagit upp det. Kuratorn förklarar att hon kan se det som en brist hos sig själv och som en "förbättringspotential". Vidare menar kuratorn att hon saknar "verktygen" för att vara drivande i frågor kring sexualitet, verktyg som hon kan se att kollegor som har läst sexologi har. Kuratorn säger så här:

Det kan komma lite i skymundan men det kanske också lite är att man har problem med att fråga. Hur ska man ställa den frågan, hur ska man få in den frågan i ett sammanhang så att det blir naturligt, så att det inte blir jobbigt, pinsamt, eller jag tror mer det handlar om det. (Kurator, BUP)

6.2.2 *Motstånd*

Wasshede (2010) beskriver och analyserar hur aktivisterna i hennes studie på olika sätt gör medvetet motstånd mot heteronormativ könsmynd. Även fast jag och informanterna i intervjuerna inte har pratat i termer om motstånd så tycks jag ändå kunna se att nästan alla informanter uttrycker att de gör motstånd mot en heteronorm. Det är dock inte motstånd som inbegriper kroppsliga och sexuella aspekter, som Wasshede (2010) beskriver att hennes informanter gör. Skillnaden i motstånd mellan Wasshedes (2010) informanter och mina ser jag däremot som självklar. Wasshede (2010) undersöker hur hennes informanter förhåller sig till heteronormativ könsmynd i sitt privatliv. Jag har valt att undersöka hur mina informanter förhåller sig till heteronormativitet som professionella, i sitt arbete med ungdomar.

Genom kuratorernas exempel och beskrivningar får jag ta del av hur de i sina samtal öppnar upp för mångfald och att ungdomen själv, på ett eller annat sätt, får chans till att uttrycka sig om eller beskriva sin sexuella läggning. Jag tolkar det som att några av kuratorerna är på god väg att arbeta på ett sätt som Knutagård (2007) och Fish (2009) ser som önskvärt och eftersträvansvärt. Nästan all kuratorerna ifrågasätter och jobbar med att ta avstånd från ett heteronormativt perspektiv i sitt arbete med ungdomarna. I mötet med den unga beskriver de hur det förhåller sig på ett öppet, nyfiket och ödmjukt sätt, vilket Knutagård (2007) anser vara viktigt. Dock kan jag se att de genom sina frågor ser nära relationer som eftersträvansvärt eller något som är vanligt och naturligt, något som är betydande för människors mående. Detta skulle däremot också kunna ses som en norm i samhället och vara socialt konstruerat, att man ska vara i en relation och vilja vara det (Knutagård, 2007; Payne, 2008). Kanske kan ett sådant fokus på relationer göra att ungdomar som då inte har haft eller är i en nära relation, kanske inte ens vill eller har haft en tanke om det, kanske börjar ifrågasätta sig själv då de nära relationerna i samtalet ses som en självklarhet.

Något annat som kan vara anmärkningsvärt genom ett socialkonstruktionistiskt synsätt är "smygandet" i samtalet kring sexuell läggning om ungdomen inte själv är öppen och tar upp det. Ingen av kuratorerna beskriver att de brukar ställa frågan; -vad har du för sexuell läggning? Anledningen till detta kan jag se skulle kunna vara att heterosexualiteten är

eller länge har varit norm i samhället. Att då ens behöva prata om sexuell läggning kan ha varit något värdeladdat i och med att människor har setts som annorlunda och blivit förtrycka tack vare heteronormativiteten. En fråga om sexuell läggning skulle dessutom kunna ses som kategoriserande då ungdomen nästan tvingas svara på det ena eller det andra. Istället tolkar jag det som att kuratorerna får svar på det då ungdomen själv får definiera sin sexuella läggning genom mer öppna och neutrala frågor eller med hjälp utav frågor som är kopplade till relationer. I ett samhälle där alla kan vara öppna med sin sexuella läggning skulle en fråga som den inte vara värdeladdad och kanske inte ens vara viktig. Denna försiktighet kring sexuell läggning kan kanske också förklaras genom att sexuell läggning ofta förknippas med sexualitet, vilket i samhället ses som något privat.

6.2.3 Fallgropar

Även fast kuratorerna beskriver hur de på olika sätt tar avstånd från heteronormativitet i mötet med ungdomarna, menar de alla att en kurator som är medveten kan göra ett för snabbt och fel antagande eller formulera sig fel. En av kuratorerna menar att han och hans kollegor är en del av heteronormen och att de i sitt arbete både följer den och tar avstånd från den.

Jag uppfattar en viss heteronormativitet i kuratorernas svar och resonemang i vissa delar av intervjuerna. Alla kuratorer ställer sig mer eller mindre kritiska till kuratorn svar i fall 1 (bilaga 1), som handlar om ett samtal kring att komma ut. Några menar att det är fel av kuratorn att säga att Tim, som det handlar om, ska vänta med att berätta för dem han känner om sin sexuella läggning. Samtidigt som de alla menar att det alltid är bra att tänka igenom saker och ting.

En kurator på en av ungdomsmottagningarna och en av skolkuratorerna menar att de i en sådan situation skulle försöka stötta Tim i hans beslut. Skolkuratorn menar att hon skulle "...hjälpa honom så gott det går då, med att prata med skolans personal, om han nu vill det då..." och tipsa honom om att kontakta någon hbt-vänlig organisation för att få tips och stöttning. Den andra skolkuratorn ställer sig kritisk till själv komma ut "grejen" och menar att inte alla människor har med det att göra, att sexualitet är något privat. Kuratorn menar att det ändå förr eller senare kommer komma fram. De flesta av kuratorerna hade i en sådan situation däremot försökt resonera och gå igenom olika scenarion för hur det skulle kunna bli tillsammans med ungdomen. Detta för att medvetandegöra och se hur väl rustad ungdomen är för att kunna möta folks fördomar och reaktioner, "...det som normen gör och skapar hos andra människor...".

Jag tolkar det som att kuratorerna förutsätter att blir tufft för en femtonårig kille att komma ut som homosexuell. Kanske är de rädda för att Tim kommer bli ifrågasatt, utstött eller utsättas för trakasserier och diskriminering, som resultat av heteronormativiteten i samhället (Rosenberg, 2002). Det som gör att heterosexualitet blir det vanliga, naturliga, det som är önskvärt och därför inte ifrågasätts av många människor. Homosexualitet blir däremot problematiskt och ständigt ifrågasatt av människor (Rosenberg, 2002). Att problematisera och resonera på detta sätt, som några av kuratorerna menar att de skulle göra, kan göra att Tim kanske kommer tro att det är något fel på honom, samtidigt som det kan tolkas som ett rättfärdigande och återskapande av heteronormativiteten (Young, 2000). En av kuratorerna uttrycker sin frustration mot heteronormen och Tims situation:

Att det inte bara blir så här; halleluja gud vad kul, gå runt och säg det till alla... egentligen borde det ju bara vara så; ja vad då, han berättar det, jajemensan, det är väl inga problem och då blir han bekräftad i det och världen tar emot det med glädje och kärlek, no problems. Men nu ser världen inte riktigt ut så. (Kurator, ungdomsmottagning)

Kanske är detta ett tecken på att heteronormativ ordning både är förändringsbar och stabil, precis som Wasshede (2010) menar om heteronormativ könsakt. Liksom aktivisterna ibland får göra kanske kuratorerna också tvingas förhålla sig till normativiteten, då samhället i stort inte än är tillräckligt öppet (Wasshede, 2010). Det kan ses som ett tecken på att normerna, även fast de kan ses som förändringsbara, är djupt rotade i samhället och i människor (Wasshede, 2010). Förändringsprocessen kan vara lång, problematisk och ta lång tid (Wasshede, 2010).

6.3 Ett samhälle för alla men på ett visst sätt

Begreppet norm definieras av några av kuratorerna som det som förväntas av en och som inte ifrågasätts i ett visst sammanhang, som oskrivna lagar. En av kuratorerna på ungdomsmottagningarna utvecklar sin definition ytterligare och säger så här:

...jag tänker att det är ett förenklande mönster som vi alla har att förhålla oss till och i förenkling kan man lägga olika värderingar i då... jag tror att människor på något sätt förhåller sig till normer för att förenkla livet lite. Men sen så blir ju konsekvenserna av det ganska tuffa. (Kurator, ungdomsmottagning)

Vidare menar kuratorn att det finns ett maktförhållande mellan män som grupp och kvinnor som grupp och att dessa förenklingar främst sker av män för män och då framförallt av en viss grupp män: "...heterosexuella män i västvärlden, utan funktionsnedsättningar och företrädesvis av kristen härkomst när de väljer religion.". Jag tolkar det som att kuratorn menar att människor följer normer för att det är bekvämt då det blir tydligt vad samhället förväntar sig, hur alla bör vara och bete sig. På så sätt slipper människor reflektera över sina val, förklara sig och bli ifrågasatta. Young (2000) beskriver precis som kuratorn, hur det är de dominerande grupperna som sätter normer i samhället, vilket andra grupper har att förhålla sig till och kan innebära uppoffringar i form av sina egna värderingar, beteende och önskemål (Rosenberg, 2002; Young, 2000). Då det faktiskt finns olikheter mellan grupperna, innebär det att vissa grupper, hur mycket de än försöker att passa in, kommer att ses som annorlunda och avvikande (Rosenberg, 2002; Young, 2000).

En av kuratorerna menar att han träffar ungdomar som har svårt att tänka "utanför" normer och se det problematiska med det. Samtidigt som han också träffar ungdomar som är "outsiders" som han menar att "...man kanske mer blir om man har en annan sexuell orientering...". Vidare beskriver kuratorn hur det kan vara lika viktigt att lyfta och problematisera normer oavsett vem han har samtal med. Paradoxalt nog menar

kuratorn att den ena ungdomen kan behöva få lära sig att ställa sig kritisk till just normen och ”outsidern” lära sig att förhålla sig till den:

Då får man säga, ja det här är normen, hur ska du förhålla dig till den. Hur ska du orientera dig i livet utifrån det här. Du kommer vara tvungen att förhålla dig till den här normen, den kommer finnas, ibland kommer den knacka på dig. Då handlar det om att kunna stå ut och vara i den då man måste och slänga bort eller... skita på den när man har möjlighet att göra det liksom. (kurator, ungdomsmottagning)

Jag tolkar det som att kuratorn menar att assimilering i vissa sammanhang är nödvändigt och att människor ibland måste anpassa sig efter samhällsordningen och de dominerande normerna för att kunna vara en del av samhället. I en sådan situation kan det bli problematiskt hur personen än gör (Young, 2000). Att tvingas anpassa sig och vara någon personen inte är kan så småningom leda till en psykisk ohälsa (Young, 2000). Samtidigt som då människor tar avstånd från normer ständigt kan bli ifrågasatta och ses som annorlunda, vilket kan vara påfrestande och leda till en ohälsa.

Kuratorerna anser att samhället är allt mer accepterande och normkritiskt i fråga om sexuell läggning men ”...vi är inte där att vi är så inkluderande så att det inte blir avvikande. Det är ju målet tänker jag”. Kuratorerna förklarar och exemplifierar hur människor, tack vare heteronormativiteten i samhället, ses som avvikare av sig själva och andra, och tvingas vara någon de inte är för att passa in. Dessutom menar de att detta kan bidra till en psykisk ohälsa, att heteronormen kan ligga till grund för att vissa hbt-personer lider av psykisk ohälsa. Kuratorn på BUP beskriver till exempel hur en psykisk ohälsa kan utvecklas hos en person som exempelvis väljer att inte vara öppen med sin sexuella läggning på sin arbetsplats och därför inte kan vara sig själv fullt ut. Samtidigt som hon ser att en person som är öppen kan bli diskriminerad och i och med det lida av psykisk ohälsa.

Det visar sig att en av skolkuratorerna tänker på ett annat sätt jämfört med de andra. Kuratorn menar att han kan se att det finns en lockelse hos ungdomar att vara en ”outsider” och vara ett ”original”. Att det då kan vara jobbigt att inse att jag, som många andra, följer normen. Kuratorn berättar hur han kan ställa sig positiv till att människor faktiskt väljer att avvika som ett typ av motstånd mot samhällsordningen, som jag beskrivit i aktivisterna i Wasshede (2010) avhandling gör. Samtidigt som han kan se att avvikelserna inte alltid är frivilligt, utan något människor kan bli i andras ögon. Däremot menar en av kuratorerna på ungdomsmottagningarna att människor generellt sett ”vill vara närmare normen än långt ifrån...”. Vidare beskriver kuratorn att han tänker att ju längre ifrån normen en person är på olika plan desto större psykisk ohälsa det skapar.

Att vilja vara så nära normen som möjligt kan tolkas som konsekvenser av heteronormativitetens assimilationskrav, då det i samhället förväntas att människor ska leva upp till dessa dominerande grupper normer (Young, 2000). Som jag skriver i uppsatsens inledande del så är avvikelser av normer dessutom förbundet med sanktioner (Östnäs, 2007). Vetskapen om denna förbindelse kan göra att människor medvetet väljer att följa normerna. Samtidigt fungerar sanktionerna vid avvikelser som tillrättavisande tillbaka till normen (Östnäs, 2007). Hade grupperns olikheter istället uppmuntrats och accepteras, som Young (2000) ser som önskvärt, hade det kanske sett annorlunda ut. Jag tolkar det vidare

som att den psykiska ohälsan som skapas då personer befinner sig långt från normen, är ett resultat av önskan om assimilering från samhällets men också den enskildes håll. Då det enligt Young (2000) finns faktiska olikheter mellan människor blir assimilering omöjlig och den som är långt ifrån normen kommer uppfattas av andra och av sig själv som avvikande och annorlunda. Detta kan i sin tur leda till att en psykisk ohälsa utvecklas.

6.3.1 *Utforskande*

Samtliga informanter beskriver hur de i början av en samtalskontakt brukar ställa en del frågor till ungdomen för att skapa sig en uppfattning om den unges situation. Kuratorerna på ungdomsmottagningarna och kuratorn på BUP beskriver att de gör mer omfattande intervjuer än vad skolkuratorn beskriver att de gör. För att skapa sig en bild av ungdomen menar alla utom en av skolkuratorerna att de ställer frågor utifrån olika teman. Temana skiljer sig en aning beroende på var kuratorerna arbetar men exempelvis kan det vara om pubertet, sexualitet, relationer, skolgång och nätverk. Jag tolkar det som kuratorerna anser att dessa områden kan vara betydande för ungdomar. Däremot beskriver inte skolkuratorerna och kuratorn på BUP att de ställer frågor kring ungdomarnas sexualitet, vilket kuratorerna på ungdomsmottagningarna gör.

Att de flesta kuratorerna är utforskande och försöker skapa sig en helhetsbild av ungdomen, kan tyda på att de ser olikhet och skillnader som självklart och något som de måste förhålla sig till då de hjälper ungdomen. Som jag tidigare i uppsatsen har klargjort, så menar Rosenberg (2002) och Young (2000) att heteronormativitet har assimilering som krav. Young (2000) beskriver däremot hur en politik för olikhet, är önskvärt, där människor erkänner och accepterar grupperns faktiska olikheter i form av kultur, erfarenheter och perspektiv. Att i ett samtal utgå ifrån det vanliga och normen kan bli problematiskt då detta vanliga inte finns utan kan ses som konstruerat (Knutagård, 2007).

När vi i intervjuerna kommer in på samtal med ungdomar kring kärlek, sex och känslor undrar jag om samtalet skulle vara annorlunda beroende på vad ungdomen har för sexuella läggning. Några av kuratorerna menar att det inte skulle vara någon skillnad utan att det är samma typ av känslor som ungdomarna beskriver, ”...man kan bli sviken, kränkt och ledsen och tycka att det är jättehärligt vare sig man är heterosexuell eller homosexuell.”

En av kuratorerna på ungdomsmottagningarna berättar att hon tänker att hon pratar om sex, kärlek och relationer på samma sätt med alla ungdomar oavsett vad attraheras till. Däremot erkänner kuratorn att hon omöjligt kan veta att det verkligen blir på samma sätt. Dessutom ifrågasätter hon om hon verkligen ska sträva efter det, då hon som Young (2000) och Fish (2009) påstår att det faktiskt är annorlunda, att hon kanske inte ska blunda för det.

6.4 Något kroppsligt eller samhälleligt

Det var ingen av kuratorerna som tyckte det var lätt att definiera vad sexualitet är. En av kuratorerna uttryckte att detta var märkligt och påstods nästan bli rädd för sig själv, då mycket handlar om sexualitet på ungdomsmottagningen där hon jobbar.

Enligt kuratorerna innefattar sexualitet mycket. Två av kuratorerna börjar med att nämna ordet lust och kuratorn på en ungdomsmottagning utvecklar det och beskriver sexualitet som något som jag uppfattar som biologiskt:

Livet handlar nog om sexualitet. På ett sätt går det ut på, för alla levande varelser, att fortplanta sig och det kan man ju tänka att sexualitet är. --- Men det är ju på ett sätt för människans överlevnad och det finns ju med oss hela tiden och det handlar ju också om lust och tillfredsställelse. (Kurator, ungdomsmottagning)

Genom ett socialkonstruktionistiskt synsätt kan en sådan uppfattning, om att sexualitet handlar om att fortplanta sig, dock ses som en social konstruktion och vara ett resultat av människors förståelse och uppfattningar av verkligheten i en viss social, kulturell och historisk kontext (Knutagård, 2007; Payne, 2008). Att sexualitet i själva verket inte är något biologiskt och en medfödd instinkt, utan en social konstruktion (Knutagård, 2007). Som den andra kuratorn, som jobbar på en skola, är inne på då han beskriver hur just definitionen av sexualitet kan ses som en kulturell konstruktion där gränsen för vad som ses som en sexuell handling kan vara svår att dra och bero på sammanhanget.

Övriga kuratorer pratar om sexualitet i termer som något biologiskt men också socialt konstruerat och något som har med sex, identitet, känslor och relationer att göra. En kurator på en ungdomsmottagning, beskriver att sexualitet är något som människor måste förhålla sig till i och med det samhälle vi lever i och menar att sexualiteten ”finns i ens identitetsskapande”. Jag uppfattar det som att kuratorn kan se sexualitet både som något biologiskt och socialt. Dels att ungdomar är sexuella för att det finns en inre lust men också för att omgivningen förväntar sig att de ska vara det.

Samtliga kuratorer tror att sexualitet generellt sätt spelar en stor betydelse för människor. En skolkurator uttrycker att sexualiteten även spelar en stor roll för unga människor och att han är fascinerad över att ungdomarna på skolan där han jobbar är mer intresserade av gud än av sin sexualitet:

Då man börjar tänka på det i en svensk kontext så är det ju inget man pratar om, hur man ser på gud, men man kanske pratar sex några gånger varje vecka. Men här kanske man pratar gud några gånger varje vecka... (Skolkurator)

Vidare förklarar han att sexualitetens betydelse kan variera i olika sammanhang och är beroende av olika kontexter. Jag uppfattar det som att kuratorn menar att hans upplevda skillnad kan förklaras med att en stor del av skolans elever är invandrare med en annan kulturell och religiös bakgrund än den han själv har. Att ungdomar ska vara öppna med sin sexualitet och prata sex kan ses som en norm och socialt konstruerat istället för ett konstaterande (Knutagård, 2007). Därför kan det enligt Knutagård (2007) vara viktigt att den professionella möter ungdomen där den unga är och inte utgår ifrån sina egna föreställningar om sexualitet och ungdomar.

6.4.1 *Sexualitet på en konstig nivå*

Nästan alla kuratorer nämner någon gång och problematiserar under intervjuerna att de anser att vuxna människor kan vara dåliga på att prata med ungdomar om sexualitet på ett sätt så att det inte blir något skambelagt eller konstigt. Dessutom kommer några in på hur sexualiteten framställs och diskuteras i samhället i stort. Kuratorerna på ungdomsmottagningarna menar att de kan ställa sig kritiska till hur sexualundervisningen i skolan bedrivs. En av kuratorerna ställer sig frågande till skolans fokus på upplysande om könssjukdomar och en annan av dem, det frånvarande sex-snacket i de yngre åldrarna. Den sist nämnde kuratorn förklarar att det finns skolor som har en bra sexualundervisning men menar att det då ofta är tack vare en duktig lärare som brinner för det. Samma kurator beskriver att samhället har satt en gräns för när ungdomar ska vara sexuella, därför är det inte lika vanligt att prata med barn eller ungdomar om sexualitet när de har börjat komma in i puberteten, istället får de den informationen i högstadiet. På så sätt menar kuratorn att de vuxna missar några betydande år då de hade kunnat öppna upp för och avdramatisera utforskande av sin sexualitet och sin egen kropp. En av de andra kuratorerna säger så här:

...man tänker att vi pratar och att det är så mycket sexualiserat i samhället men det är på någon konstig nivå. Vi pratar ju inte om det på ett vettigt sätt och absolut inte med barn och ungdomar... Och sen så kan jag tycka att när jag jobbat med ungdomar innan att nej man berör inte de här frågorna i den utsträckningen som man säkert skulle behöva. Utan det är först när jag kom hit som det blir, att man liksom pratar om och gör och påverkar på ett sätt som jag tror att många andra verksamheter som jobbar med barn och unga också skulle behöva göra. (Kurator, ungdomsmottagning)

Jag uppfattar det som att de menar att sexualitet framställs på ett underligt sätt. Underligt i den bemärkelsen att barn och ungdomar går miste om viktig information som skulle kunna göra att sexualiteten blir något mer positivt och vara betydande för deras egen självbild. Istället kan det nuvarande sättet bidra till att sexualitet uppfattas som något skamligt då exempelvis den unga tillfredsställer sig själv, blir kär i sin kompis av samma kön eller då ungdomen trots kunskap om könssjukdomar får en könssjukdom. Denna syn på sexualitet i samhället och att prata om sexualitet på ett visst sätt kan likställas med en samhällsnorm och vara socialt konstruerat (Knutagård, 2007; Payne, 2008). Denna norm tror jag bland annat kan förklara varför till exempel kuratorn på BUP och en av skolkuratorerna menar att de vanligtvis inte ställer frågor kring sexualitet i samtalet med ungdomen om inte ungdomen själv tar upp det. Att det i sådana sammanhang inte känns naturligt för en vuxen att ställa frågor kring sexualitet som i samhället kan ses som något väldigt privat. Skolkuratorn menar att de flesta ungdomarna på skolan där han jobbar inte pratar så mycket om sex men kanske är det för att det vanligtvis inte förväntas att de ska prata sex för att de har en annan bakgrund. Knutagård (2007) menar att sexualitet är betydelsefullt och har en stor påverkan i människors varande och handlingar. Jag tolkar det däremot som att vuxna kan uppleva att det är svårt att hitta en rätt balansgången i samtal kring sexualitet med ungdomar och barn. Ibland kanske det är svårt att se dem som sexuella aktörer och ibland kan sexualiteten tyckas vara allt för privat. Det blir då kanske inte alltid så naturligt för ungdomen att vara öppen med sin sexualitet och prata om den, även fast det ibland behövs.

7 Slutdiskussion

Jag har kommit fram till att det finns en uppfattning om att heteronormativitet i samhället existerar och dessutom är exkluderande. Denna uppfattning bidrar i sin tur till ett visst medvetet förhållningssätt och avståndstagande till dessa normer hos den professionella i samtalet med ungdomar. Jag kan också se att normativiteten är stark och att det därför inte alltid är så lätt att ta detta avstånd.

Sexualitet har varit ett återkommande begrepp i intervjuerna. Däremot har det blivit tydligt för mig att detta begrepp kan innefatta mycket och uppfattas olika beroende på vad personen har för teoretiskt utgångspunkt och synsätt. Jag har förstått att ungdomsmottagningarnas kuratorer ser det som mer självklart att ställa frågor kring sexualitet vid inledande av samtalskontakter och kan ha det som ett tema för intervjun. Hur samtalen sen fortskrider beror på vad det är ungdomen själv vill ta upp eller vill ha hjälp med. Det är då inte säkert att sexuell läggning eller sexualitet kommer upp senare i samtalet. Däremot kan jag se att samtal med ungdomar kring just sexuell läggning och sexualitet inte är lika vanligt hos alla kuratorer som det är för kuratorerna på ungdomsmottagningarna. Jag upplevde dessutom att ungdomsmottagningarnas kuratorer var mer insatta i mitt valda ämne. Även fast alla kuratorer problematiserade sina svar och var reflekterande under intervjuerna, så anser jag att de på ungdomsmottagningarna tog det till en annan nivå. Detta kan jag dock se ha en ganska naturlig förklaring då de måste hålla sig uppdaterade och vara medvetna då många ungdomar vänder sig till ungdomsmottagningar när de har frågor och tankar kring sexualitet. Vilket också gör att jag kan se att det blir mer naturligt för dessa kuratorer att ställa frågor som har med sexualitet att göra, som så småningom kan bli ett samtal kring sexuell läggning. Det kan därför vara försåtligt att kuratorn på BUP som bland annat gör många neuropsykiatriska utredningar inte är lika uppdaterad och medveten kring dessa frågor. Att det inte är lika självklart för vissa kuratorer att ställa frågor som har med sexualitet och sexuell läggning att göra kan jag dessutom se bero på en samhällsnorm. Denna norm kan ses som en resultat av en social konstruktion där det då inte blir lika naturligt och självklart att prata om sexualitet i vissa sammanhang eller med vissa åldersgrupper (Knutagård, 2007; Payne, 2008).

Heteronormativitet definierar kuratorerna som det som gör att heterosexuallitet ses som det normala och naturliga och som gör att många människor utgår i från det. Vidare uppfattar jag det som att det i samhället förväntas att ett förhållande ska vara mellan en man och en kvinna. Att det är heteronormativiteten som gör att heterosexuallitet fortfarande ses som norm. Jag har kommit fram till att samtliga kuratorer menar att heteronormativiteten kan ligga till grund för många hbt-personers psykiska ohälsa. Jag tolkar det som att ohälsan dels består i att personen känner sig annorlunda eller att personen inte kan vara sig själv och vara öppen med sin sexuella läggning. Orsaker som kan liknas vid det som Young (2000) beskriver vara resultat av heteronormativitetens assimilationskrav.

Jag har kommit fram till att kuratorerna tar hänsyn till olikhet och mångfald. De flesta kuratorerna tycker det är viktigt att ställa öppna och neutrala frågor i samtalet med ungdomen om till exempel relationer, kärlek och sex, precis som Fish (2009) och Knutagård (2007) menar att det är. På så sätt vill kuratorerna visa att de inte förutsätter att ungdomen är heterosexuell, istället vill de öppna upp och

visa på att vad som helst är välkommet. Det här är något kuratorerna gör medvetet då de ställer sig kritiska till heteronormativiteten i samhället. Jag tolkar att de på detta sätt, genom sina formuleringar, tar ett medvetet avstånd från heteronormativiteten i sitt arbete, som aktivisterna i Wasshede (2011) avhandling också gör. Samtidigt märker jag stundtals i analysen av empirin att kuratorerna återskapar denna normativitet genom deras beskrivningar av sina eventuella tillvägagångssätt. Vilket jag ser som ett resultat av det Payne (2008) beskriver som en konstruerad gemensam sanning om verkligheten, som är under förändring men som inte ännu gör att handlingarna i form av avståndstagandet blir naturliga och vanemässiga (Payne, 2008). Det blir tydligt för mig att kuratorerna vill ta avstånd, men då dessa strukturer av normer är så starka blir det därför ibland svårt för dem att i sitt arbete ta avstånd från heteronormativiteten. Dels för att de vill skydda ungdomarna från oönskade reaktioner och fördomar från andra människor men kanske också för att professionella inom socialt arbete på olika plan kan vara en del av heteronormativiteten i samhället.

Jag är medveten om det som Kvale och Brinkmann (2009) beskriver att det var jag som intervjuare som hade kontroll över intervjun och styrde den genom mina frågor och följdfrågor. Däremot kan jag se att jag och informanterna i interaktion konstruerade kunskap, informanterna genom sina erfarenheter, tolkningar och resoneringar, jag genom min förförståelse, mina frågor, teorier och tolkningar. Detta ser jag inte som någon nackdel eller konstigt utan som naturligt och självklart, då all social kunskap om verkligheten kan ses som konstruerad (Payne, 2008). Det jag kommer fram till i uppsatsen kan ses som ett resultat av en av många tänkbara tolkningar. Det finns alltid andra aspekter att ta hänsyn till när jag som forskare tillämpar teorin på empirin. Som några kuratorer själv menar så går det inte att blunda för hur det faktiskt går till ”där ute” i samhället. Att som professionell inte se till heteronormativiteten utan jobba utifrån hur kuratorn själv vill att verkligheten ska se ut skulle kunna innebära att ungdomen råkar illa ut när personen möts av ”verkligheten”. Att ställa sig kritisk till assimileringens principer så som Young (2000) gör, behöver däremot inte betyda att kuratorn inte anser att ungdomen ibland måste förhålla sig till de rådande normerna.

Att jag har hittat relativt lite forskning som gått i linje med det jag haft i syfte att undersöka var en besvikelse. Kanske kan det förklaras med ett paradigmskifte, att det först nu eller de senaste åren som sådana typer av frågor blivit aktuella och börjat ses som betydelsefulla. Kanske är forskning kring normer inte så populärt?

På så sätt tror och hoppas jag att min uppsats kommer väcka andras intresse för normer och hur de påverkar människor på olika sätt. Genom min studie tror jag att kuratorerna jag intervjuat blir mer medvetna och några kommer kanske börja ta ett mer aktivt avstånd från heteronormen i sina samtal med ungdomarna. Jag tror dessutom att många läsare och andra socionomer kan bli inspirerade och börja titta på sitt eget förhållningssätt till heteronormativiteten.

7.1 Förslag till vidare forskning

I intervjuerna ställer jag inga frågor om kuratorernas privatliv. Ändå uttrycker några av dem att de själva är en del av normen. Hur påverkas förhållningssättet av kuratorn egna privatliv och sätt att leva på?

Jag hade självklart tyckt det skulle vara intresserad att veta hur ungdomar uppfattar och ser på kuratorers bemötande och förhållningssätt gentemot sexuell läggning och heteronormativitet.

Att ta reda på hur kuratorer förhåller sig till och tänker kring andra aspekter så som kön, etnicitet eller funktionsnedsättning ser jag som spännande för en annan studie.

8 Referenser

- Ambjörnsson, F. (2004). *I en klass för sig: genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. Diss. Stockholm: Univ., 2004
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber
- Butler, J. (2005). *Könet brinner!: texter*. Stockholm: Natur och kultur
- FHI A 2005:19. *Homosexuellas, bisexuellas och transpersoners hälsosituation*. Stockholm: Statens folkhälsoinstitut.
<http://www.fhi.se/PageFiles/6802/a200519-uppdragbht-0512.pdf> 2011-10-12
- FHI R 2006:08. *Hälsa på lika villkor? Hälsa och livsvillkor bland HBT-personer*. Stockholm: Statens folkhälsoinstitut.
http://www.fhi.se/upload/ar2006/Rapporter/r200608_HBT_webb.pdf 2011-10-12
- Fish, J. (2009). "Invisible no more? Including Lesbian, Gay Bisexual and Trans People in Social Work and Social Care." *British Association of Social Work Journal: Practice*, 21 (1) 48-63.
- Göteborgs-Posten (2011) *Trötta på blanketterna*. (2011, 19 november). Göteborgs-Posten. <http://www.gp.se/nyheter/halland/1.778208-trotta-pa-blanketterna> 2011-11-23
- Knutagård, H. (2009). "Sexuell normalitet". I Svensson, Kerstin (red.) (2007). *Normer och normalitet i socialt arbete*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Larsson, S (2005). "Kvalitativ metod- en inledning". I Larsson, Sam, Lilja, John & Mannheimer, Katarina (red.): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur
- Payne, M. (2008). *Modern teoribildning i socialt arbete*. 2., svenska utg. Stockholm: Natur & Kultur
- RFSL (2006). *Kommunundersökning 2006*.
www.rfsl.se/public/KU2006_webb.pdf 2011-10-11
- RFSL. *Hbt-historia*. <http://www.rfsl.se/?p=413> 2011-11-23

- Rosenberg, T. (2002). *Queerfeministisk agenda*. Stockholm: Atlas
- RFSL. *Sexuell läggning- vad är det?* <http://www.rfsl.se/?p=414> 2011-11-19
- Thomassen, M. (2007). *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion till vetenskapsfilosofi*. 1. uppl. Malmö: Gleerups utbildning
- Trygged, S. (2005). ”Fallstudiemetodik”. I Larsson, Sam, Lilja, John & Mannheimer, Katarina (red.): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur
- Vetenskapsrådet (2011) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning* [Elektronisk resurs]. (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> 2011-10-19
- Wasshede, C. (2010). *Passionerad politik: om motstånd mot heteronormativ könsmacht*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2010
- Young, I.M. (2000). *Att kasta tjejkast: texter om feminism och rättvisa*. Stockholm: Atlas

9 Bilagor

9.1 Bilaga 1

Intervjuguide

Information

- Jag berättar vem jag är.
- Jag beskriver undersökningens syfte. Mitt syfte är att undersöka och beskriva hur kuratorer upplever att de förhåller sig till och tänker kring sexuell läggning i sitt arbete med ungdomar.
- Tillvägagångssätt: fallbeskrivningar, frågor, spela in.
- Anonymitet, rätt att avbryta, behöver inte svara på alla frågor, materialet används i forskningssyfte, bara jag som har tillgång till materialet, förvarar det säkert, ta del av uppsatsen.
- Samtycke?
- Frågor?

Inledning

- Hur gammal är du?
- Hur länge har du varit socionom?
- Varför är du socionom?
- Varför jobbar du med ungdomar?
- Har du någon annan vidareutbildning utöver din socionomutbildning?
- Är organisationen du arbetare inom hbt-certifierad?

Definition

- Vad anser du att sexualitet är?
- Vilken betydelse anser du sexualitet har för människor?
- Hur skulle du beskriva vad normer är?
- Hur skulle du definiera heteronormativitet?
- Finns det tillfällen då en person blir avvikare och annorlunda i samhället i relation till sexuell läggning? Exempel?

I ditt arbete

- Vad är den vanligaste anledningen till varför en ungdom kommer till dig?
- Vad är viktigt för dig att veta och vad brukar du ta reda på när du har en samtalskontakt med en ungdom?
- Hur skulle du göra eller vilka frågor skulle du ställa för att ta reda på vad ungdomen har för sexuell läggning?

-Ge tre exempel på vad som vanligtvis kommer upp i ett samtal med en ungdom kring kärlek, sex och känslor?

-Är samtalet annorlunda beroende på vad ungdomen har för kön?

-Skulle samtalet vara annorlunda beroende på vad ungdomen har för sexuell läggning?

Fall 1

Idag är Tim 15 år på bra humör. Han berättar glatt för sin kurator att han bestämt sig för att berätta för de han känner att han är homosexuell och dessutom väldigt kär i sin hemliga pojkvän och klasskamrat Pontus. Han frågar sin kurator hur hon tycker att han ska berätta det. Kuratorn säger till Tim att hon tycker att han ska tänka igenom det noga, kanske till och med vänta tills han går på gymnasiet.

-Hur ser du på Tims situation?

-Hur ser du på ett sådant svar?

-Hur tror du svaret påverkar Tim?

-Vad skulle du som kurator gjort i en sådan situation?

Fall 2

Marie heter Marie för att hon är tjej, hon klär om med tjejerna för att hon är tjej, är tillsammans med Max för att han inte är tjej, samtidigt drömmer hon om sig själv som Mario för att hon inte känner sig som en tjej.

Det finns forskning som visar att hbt-personer i större utsträckning har sämre psykisk hälsa jämfört med övrig befolkning.

-Kan du se något samband mellan sexualitet och psykisk ohälsa? Har du mött detta i ditt arbete? Kan du ge något exempel?

-Vad tror du kan vara anledningen till att hbt-personer i större utsträckning har sämre psykisk hälsa jämfört med övrig befolkning?

Fall 3

Just nu känns livet väldigt jobbigt för Lisa. Melida som var Lisas allt har gjort slut med henne och dessutom träffat någon annan. Lisa sitter hos kuratorn. Hon har precis förklarat att hon för en vecka sedan blivit dumpad och att hon varken sovit eller ätit sedan dess. Kuratorn frågar om Lisa varit tillsammans med honom länge och Lisa svarar att det inte var en han. Senare i samtalet får Lisa lyssna på när kuratorn rättar sig själv från pojkvän till flickvän, han till hon.

-Kan du beskriva på vilket sätt kuratorns antaganden om Lisas sexuella läggning kan påverka deras relationen?

-Vad tycker du Lisa kan förvänta sig av sin kurator?

-Vad anser du krävs av en kurator för ett bra bemötande?

-Kan du ge något exempel på då det blivit en missuppfattning kring en ungdoms sexuella läggning som du har haft kontakt med? Vilka konsekvenser gav det? Vilka lärdomar drog du av det?

Då och nu

-Har din syn på sexualitet förändrats sedan du började arbeta med ungdomar?

-Har du förändrat ditt sätt att arbeta och bemöta ungdomar i fråga om sexualitet under dina år som socionom?

9.2 Bilaga 2

Informationsbrev

Hej!

Jag heter Anna Kronlund och är på min sjätte termin på socionomprogrammet vid Göteborgs universitet. Jag skriver min C-uppsats och har valt att undersöka hur kuratorer upplever att de förhåller sig till och tänker kring sexuell läggning i sitt arbete med ungdomar. Anledningen till varför jag vill intervjua dig är just för att du jobbar som kurator och har daglig kontakt med ungdomar.

Intervjun beräknas vara en timme och består av korta fallbeskrivningar och ett antal intervjufrågor. Ditt deltagande i min undersökning är givetvis frivilligt och du kan välja att avbryta ditt medverkande när som helst. Är det någon intervjufråga du inte vill svara på behöver du inte det. Jag kommer att spela in intervjun så att ingen information går förlorad. Du kommer att vara anonym i uppsatsen och det är bara jag som har tillgång till dina uppgifter och intervjumaterialet. Materialet kommer endast att användas av mig i forskningssyfte och behandlas så att din identitet inte går att urskilja. Uppsatsen kommer att bedömas och läsas av andra och du kommer också att kunna ta del av den.

Har du några frågor är du självklart välkommen att kontakta mig via telefon eller mail.

Jag vill passa på att i förhand tacka dig för din medverkan och ditt bidrag till min C-uppsats!

Hälsningar

Anna Kronlund

xxxx@hotmail.com

xxxx-xxxxxxx

Handledare:

Siv-Britt Björktomta- Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet.